

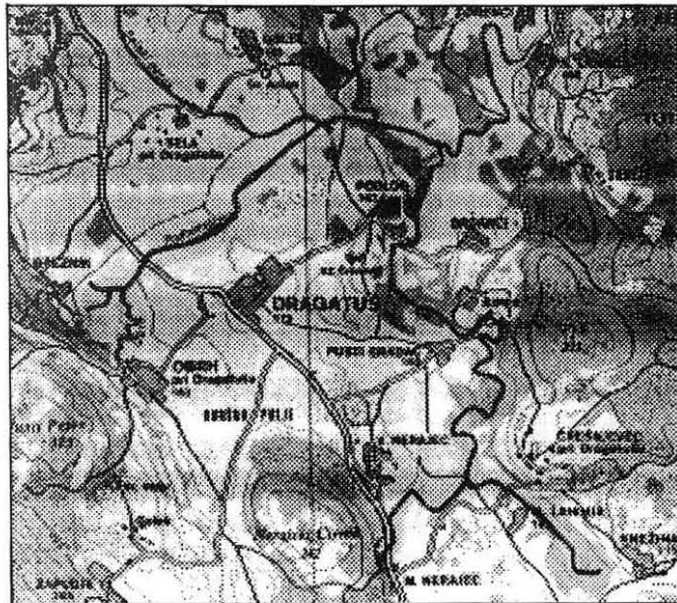
Zgornji tok Lahinje

Opis

Zgornji tok je reka Lahinja zarezala v osrednjem delu belokranjskega kraškega ravnika. Za kraškim izvirom pod Knežino se v Lahinjo izliva pritok Nerajčica, nekoliko niže na uravnanim polju pod Dragatušem pa še Podturnščica. Ob reki je vrsta manjših kraških izvirov. V zgornjem toku je struga reke plitva, strmec minimalen, zvižuganost pa izrazita. Razgibano dno z veliko gostoto vodnih rastlin ustvarja pestrost in raznovrstnost vodnih habitatov, ki jih bogati bujna obrežna vegetacija. Posebnost zgornjega toka so območja vlažnih travnikov ob Podturnščici ter močvirji Nerajske in Lahinjske luge, kjer se prepletajo združbe šašev, ločja in trstičja.

Dostop

Iz Črnomlja proti Vinici. Za ogled je priporočljivo območje pod Dragatušem, v

povirju pa odsek med izvirom in Pustim gradcem, ki je za obiskovalce primerno označen z oznakami Krajinskega parka Lahinja.

Varstveni status in pomen

Povirni del je zavarovan kot Krajinski park Lahinja pod Dragatušem in Podturnščica sta predvideni za zavarovanje.

Naravno bogastvo

Izviri, vlažni travniki in močvirja so vdihnili enoličnemu kraškemu ravniku večji habitatski pomen. Rastlinski svet je izjemen predvsem v obeh močvirnih lugih in ob Podturnščici, kjer uspevajo številne redke in ogrožene rastlinske vrste. Med njimi so še posebno pomembne *Dactylorhiza maculata* subs. *transilvanica*, *Pedicularis palustris*, *Carex pulicaris* in združba navadnega mariskovja *Cladietum Marisci*. Med živalskimi vrstami so pomembne endemične vrste podzemskih polžev in rakov, poročajo pa tudi o najdbi črnega močerila. Med ribjo populacijo prevladujejo vrste iz družine krapovcev, v Lahinjo redno zahaja vidra, vse več zanimivih podatkov pa je tudi o pticah.

Ogroženost in perspektive

Bitka za ohranitev zgornjega toka reke Lahinje je bila izbojevana pred leti, ko je bil leta 1988 sprejet odlok o Krajinskem parku Lahinja, s tem pa preprečene načrtovane melioracije močvirnih območij ter regulacija Lahinje in Nerajčice.

Ornitofavna

Ornitofavna območja ni v celoti raziskana, saj so bila do sedaj opravljena le redka opazovanja. Zabeleženih je bilo prek 90 vrst ptic, od tega 60 gnezdil. Glede na naravovarstveni pomen in razširjenost velja med gnezdilci omeniti belo štokljo *Ciconia ciconia*, zelenonogo tukalico *Gallinula chloropus*, malega deževnika *Charadrius dubius*, kanjo *Buteo buteo*, kozačo *Strix uralensis*, prepelico *Coturnix coturnix*, vodomca *Alcedo atthis*, smrdokavro *Upupa epops*, malega detla *Dendrocopos minor*, poljskega škrjanca *Alauda arvensis*, močvirske trstnico *Acrocephalus palustris* in pisano penico *Sylvia nisoria* ter velikega strnada *Miliaria calendra*. Zimsko obdobje in čas preletov sta slabo poznana. Obisk pri tukajšnjem prepa-ratorju je pokazal, da so bile tu v zadnjih desetih letih večkrat uplenjene gosi (njivska *Anser fabilis* in kratkokljuna *A. brachyrhychos*), med racami pa kreheljc *Annas crecca*, regeljc *A. querquedula*, žlicarica *A. clypeata*, dolgorepa raca *A. acuta* in sivka *Aythya ferina*. Pozornost vzbuja tudi uplenitev kvakača *Nycticorax nycticorax*, rjave čaplje *Ardea purpurea* in malega klinkača *Aquila pomarina*. Nekoliko

nižje ob Lahinji pri Črnomlju je bila v času gnezdenja leta 1990 najdena tudi zlatovranka *Coracias garrulus*, pozimi leta 1994 pa rdečegrli slapnik *Gavia stellata*. Zanimivi podatki slučajnih opazovalcev govorijo o ornitološkem pomenu območja, ki ga bo treba še temeljito raziskati tako v gnezditvenem, preletnem kot tudi zimskem obdobju.

Neobjavljen vir:

GREGORI, J., (1984): Ptiči ob Lahinji. Elaborat. Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana.

Andrej Hudoklin, *Ob Sušici 15, Dolenjske Toplice*

Nove knjige New books

Janez GREGORI

ZAVAROVANI RIBOJEDI PTIČI IN URAVNAVANJE NJIHOVEGA VPLIVA NA RIBIŠTVO V SLOVENIJI

Narava in človek. Vestnik varstva narave 1. Ministrstvo za okolje in prostor. Uprava RS za varstvo narave. Ljubljana 1995

Spomladi leta 1996 je izšla 68 strani obsegajoča knjižica z naslovom Zavarovani ribojedi ptiči in uravnavanje njihovega vpliva na ribištvo v Sloveniji, avtorja Janeza Gregorija. Sodeč po 1. številki gre za novo zbirko monografij s področja varstva narave z naslovom Narava in človek, katere urednik žal ni znan. Že sam naslov knjižice je vreden premisleka. Ne gre za uravnavanje ribojedih ptičev, temveč uravnavanje njihovega vpliva, ne na ribe, temveč na ribištvo v Sloveniji. Takšen premislek odpira vrsto vprašanj, predvsem pa pomeni določen pogled na aktualno problematiko, ki jo trivialno imenujemo "čaplje in kormorani".

V lični in inovativno oblikovani publikaciji (katere edina pomanjkljivost so v hrbtni zev pogreznjene pagine) je tematika razdeljena na

sedem poglavij: Uvod, Vprašanja ribojedih ptičev v Sloveniji, Pregled ribojedih ptičev, Ogroženost in zakonsko varstvo, Odškodninski zahtevki in Povzetki in sklepi. Knjižica je popestrena z izposojenimi zemljevidi razširjenosti nekaterih vrst ptic in z originalnimi risbami varnostnih ukrepov.

V uvodnem poglavju je navedena tuja strokovna literatura, ki se ukvarja s ptičjim plenjenjem gospodarsko pomembnih vrst trib. Skicirana sta pojma gospodarske in ekološke škode in navedeni razlogi, "ki govorijo proti ribojedim ptičem". Mišljeni so razlogi, ki jih navajajo ribiči in ribogojci, zadevajo pa 1) plenjenje velikih rib, 2) poškodbe rib, 3) plenjenje mladice, 4) stresno stanje, 5) motnje zimskega počitka in 6) priskledništvo neribojedih ptic. Začuda, poglavitni razlog, namreč ogromna gospodarska škoda (izražena v tonah ribje mase), ni navedena med razlogi. Pač pa avtor o tem spregovori v naslednjem za knjižico nemara bistvenem poglavju o vprašanih, to je problematiki ribojedih ptičev v Sloveniji. Navaja vrsto ribiško ribogojnih pretiravanj na temo količine uplenjenih rib in opozori na nepopolne in napačne razlage zmanjšanja donosnosti. Posebej poudari, da se pri tem premalo ali sploh ne upoštevajo naslednji pomembni vidiki regulacije ribjih populacij: intra- in inter-kompeticija (celo kanibalizem), plenjenje sesalcev, bolezni, onesnaženost voda, sprememba habitata (uravnava), preseganje nosilne zmogljivosti habitata in človeški dejavnik (pretiravanje, malomarnost). Poglavje zaključuje z mislijo, da v Sloveniji živi blizu sto vrst sladkovodnih rib in da je jedilnik ribojedih ptičev torej precej obsežnejši, kot navadno mislimo.

V ornitološkem poglavju je navedena poglavitna prehrana štiridesetih vrst ptic, pri najpomembnejših ihtiofagih (velikem kormoranu, čopastem ponirku in sivi čaplji) pa je opisan tudi način lova (prehranjevanja), življenjski prostor in populacijsko dogajanje. Za ribiče vsekakor poučno poglavje!

Poglavje o ukrepih za zmanjšanje vpliva ribojedih ptičev je namenjeno predvsem ribogojcem. Obravnava streljanje, odvracanje (plašenje), postavljanje ovir (zamreženje), graditev varnih ribogojnih obratov in alternativne metode. Kot glavni argument proti streljanju ptic avtor navaja neučinkovitost takšnega početja, medtem ko takšne metode moralno ne obsodi in ne pove, da je kratkomalo